



ТИЖНЕВИК: REVUE HEBDOMADAIRE, TRIDEN'Ų
UKRAINIENNE

№ 11 (319) рік вид. VIII. 13 березня 1932 р. Ціна фр. 2. Prix 2 fr.

Париж, неділя, 13 березня 1932 року.

Ми, такі небагаті на традиції, — не тому, що не мали їх в нашому минулому, а тому, що ними знехтували і їх забули, — повинні особливо цінити й шанувати такі дні, як Шевченкові роковини. Святкували їх наші діди, наші батьки, святкували і святкуємо їх ми.

Того дня давно встановленим звичаєм віддаємо ми пошану пам'яті великого генія нашого народу, пророка його визволення. Того дня що-року нагадували ми на цих сторінках і те, чим були Шевченкові роковини за давніх часів на рідній землі, виясняли і те, чим стали вони тепер і в рідному краї, і для нас, на чужині сущик. Підкреслювали ми завжди, що внутрішня вага тих роковин не тільки не зменшилася, а навпаки, за сучасних обставин ще зросла.

Адже роковини Шевченкові то день української культури, єдність якої особливо багато важить для нації, що її поділено політичними кордонами між різними державами.

І той день, коли всюди, де є найменша змога, чи то на рідній землі, чи на чужині, шанують пам'ять безсмертного Кобзаря, той день стався днем могутньої маніфестації національної єдності нашого народу.

Здавна виробився вже певний церемоніал. Правлять в церквах того дня урочисті панахиди, сходяться громадяне — дорослі й малі — на велелюдні зібрання, читають реферати, декламують вірші, співають пісні — Шевченкові і про Шевченка.

А потім, задоволені і горді з виконаного національного обов'язку, розходяться і... забувають про нього аж до наступного року.

Коли ми справді шануємо Шевченка та розуміємо значіння його огненного слова для нас і для дітей наших; коли ми справді високо

ставимо ту рідну культуру і дбаємо про те, щоб зробити вплив її ще ширшим і потужнішим; коли ми цінимо роль традиції в нашому житті і хочемо її поглибити, — ми не можемо обмежуватися лише прилюдним вшануванням Шевченка раз на рік.

Ми повинні старатися, щоб твори його, кожне слово його глибоко ввійшли в наш повсякденний культурний обіг, зрослися з усією істотою нашою. А для того перше за все, треба знати твори Шевченка, вивчити їх, зрозуміти й перейнятися ними.

Хай сьогодні кожен з нас здасть сам собі звіт з того, що знає він із Шевченка і як. А вияснивши це, подбає про те, щоб прогалини заповнити. Особлива відповідальність спадає на батьків на еміграції: вони мають пильнувати, щоб їх діти, які зростають серед чужого оточення, засвоїли собі той скарб національний, який знаходимо ми в творах Шевченкових і яким пишаємося. Це допоможе врятуватися від денационалізації, яка багатьом із них загрожує, та зберегти себе для рідного краю.

Власне цими думками хотіли ми поділитися з читачами на Шевченкові роковини і просимо їх уважно над тим спинитися.

Листи до земляків.

V.

Конференція обеззброєння.

Здавалося б, яке діло мені, колишньому «хліборобові з Ничипорівки» до тієї самої конференції, що зараз відбувається у Женеві: та намагається обеззброїти увесь світ. Написав вже про неї «*Observer*» раз, напише про неї ще кілька разів і мені нема чого сюди лізти: бо «як не піп, то й не микайся в ризи»...

Що з того, що я тепер знаю французьку мову і можу читати тутешні газети та довідатися про конференцію з самих різних джерел. Інколи таке знання тільки лихом обертається для немудрого чоловіка. От, скажемо, один наш сенатор вивчився на еміграції французької мови і з правника став філологом. З того, що «*route*» та «*ruth*» начеб-то мають однаковий корінь, він вимудрував цілу «кельтсько-українську» теорію, проголосив нас українців з походження «провансальцями» а себе новітнім «Тартареном з Тараскону» в українській науці.

Ні, мої права на обговорення справ Женевської конференції мають більш уґрунтовані та солідні підстави.

Конференція, як відомо, розпочалася дуже імпозантною маніфестацією проти війни і на користь миру. Перед нею пройшли з етиціями та заявами представники різних релігійних, громадських і професійних, загально-світового значіння, організацій, які заявили прохання і вимоги, що б вона все зробила для унеможливлення в айбутньому війни. В цій справді величній маніфестації перед лицем конференції заявила з протестом проти війни всесвітня, так мовити, еліта» християнizmu, жіноцтва, інтелігенції, робітництва, студентства. Не було лише представництва тієї найчисленнішої частини людства, на яку завжди війна лягає своїм найтяжчим тягарем. Не було представників хліборобського люду.

Моє почуття хлібороба з цим помиритися не може і я мушу цю прогалину якось залатати.

Друге, не менш важливе, а для мене, як українського хлібороба, це більш сумне, це те, що на цій конференції мою батьківщину, що тепер на праві окупациі входить до ССРСР, репрезентує т. Літвінов. Це з того, що в дійсності він є ніхто інший, як Барах-Фінкельштейн Гомеля, українського міста, брат відомого міжнароднього злодія і сесоюзний «наркоміндел». І як би його не славословив у «Ділі» п. Заліпський, український нарід ніколи не визнає йому права репрезентувати Україну, і я мушу проти таких претензій його як найрішучіше протестувати *).

Само собою зрозуміло, що я добре знаю, чого зараз варті мої протести, і роблю я це тільки у повній свідомості, що ви, мої дорогі земляки, українські хлібороби, поділяєте і мої почуття, і моє обурення, а самі повчите тільки тому, що по всьому ССРСР тепер так саме, як і за часів Певченка,

«Од Молдаванина до Фіна
На всіх язиках все мовчить...
Бо благоденствує»...

* * *

Що справді могла означати повна відсутність голосу хліборобів на Женевській маніфестації проти війни? Невже-ж її можна розуміти в

*) З запізненням приходять відомості до мого кутка, особливо влітку. З лютим так нас тут у горах замело снігом, так засипало дорогу до мого утору, що нікуди й не поткнешся. Лист мій вже було написано, як я додався, що представник УНР — проф. О. Шульгин зложив на руки голови конференції Гендерсона протест проти претеззій т. Літвінова репрезентувати Україну. Сердечно дякую!

тому змислі, що хлібороби байдужі до цього питання, або навіть мовчазно обстоюють війну і надалі, як засіб рішення міжнародних суперечок.

По підрахунках бюро конференції на ній представлено 1.700 м. людности. Коли вважати, що серед неї на частку хліборобів припадає не менш 65 відс., то при моєму припущенню це б означало, що з 1.700 міл. 1.105 міл. проти війни не протестують і то не протестують, як раз ті, для яких війна завжди являється найважчою, та від кого вона вимагає найбільших жертв. На маніфестації у Женеві особливо гаряче промовляв представник робітництва Вандервельде. Тим часом, робітництво під час війни має все-ж таки дуже важливі привилеї, бо воно ж виготовляє її технічні засоби. Хлібороби ж ніколи ніяких полекшень не мають. На своє нещастя, вони серед усіх верств тішаться найкращим здоров'ям, дають найменший відсоток «браку», уявляючи з себе у найбільшій мірі «гарматне м'ясо» сучасної бойні людей, що зараз зветься війною.

Таким чином утворюється така дивовижна ситуація, при якій найчисленніша частина людности, і то саме та, що у війні найбільш кровно зацікавлена, мовчить і не протестує. Це можливо зрозуміти лише так, що сучасне хліборобське населення не має своїх представницьких центрів, як її має робітництво, не має таких органів, які б могли говорити його ім'ям. Чув я, що зараз після війни, по ініціативі бувшого болгарського прем'єра, покійного Стамбулійського, заснувався «хліборобський інтернаціонал», але, видимо, він зараз у такому стані, що справа війни його не цікавить і голосу в цьому питанні життя і смерті для хліборобів він забрати не спромігся... А мабуть він то тут мав, що сказати.

Правда, мені можуть на це відповісти, що ті представники держав, що засідають у Женеві являються тако-ж представниками і хліборобського населення, бо воно так чи інше впливало на їх вибір. Можливо! Але за спостереженням тутешнього життя, я пересвідчився, що на хліборобів звертають увагу лише тоді, коли потрібні їхні голоси на виборах, а потім за них забувають.

Загал же сучасних політиків на хліборобське населення дивиться, боюся це сказати, але мушу, як на «бидло», котре завжди можливо погнати на війну і воно покірно на неї піде. Тому то я зараз, коли відбувається ця сама конференція, з особливим сумом почуваю відсутність на ній незалежної Української держави, з її епоконвічним хліборобським почуттям.

Всякий великий нарід має свої претензії на свого роду «месіянизм»

загальній долі людства, і мабуть я не так вже помиляюся, коли сподіваюся, що наш нарід є самою долею своєю призначений бути осередком міцного та незавміраючого хліборобського руху, з його світовим резонансом та всесвітнім авторитетом.

Буде незалежна Україна, і вона дасть справжню та певну опору такому рухові, і тоді голос хлібороба буде чути на всіх конференціях слухатимуться його не менш уважно, як голосу робітника.

І я б хотів би знати, як би то була можлива війна, колиб одушно хлібороби заявили: «годі, не дозволимо гратися нашою долею та гнати нас, як «бидло» на бойню»....

* * *

Поява на конференції т. Літвінова, як завжди це трапляється з совітськими делегаціями, зв'язана була з своєрідною сенсацією. Зараз же після його приїзду було подано з Москви заяву про те, що дороге життя совітського міністра в небезпеці, що готується атентат на його особу і бідний швейцарський уряд, окрім загального клопоту з прийняттям в своїй країні такої величезної конференції, має ще й спеціальний — суцього дбати про «недоторканість» совітської «особи».

Кажу саме «недоторканість», бо кому ж справді в здоровому розумі впало б на думку вбивати п. Бараха-Фінкельштейна. Найбільше на що цей боягуз може сподіватися, це що хтось потягнув би його добре нагачем по відгодованій піці...

Тим часом сенсація своє діло зробила і загальний інтерес до виступу представника СРСР був нею безумовно підогрітий.

Ось як описує цей виступ кореспондент неполітичного ілюстрованого журналу «Je suis partout»: «Прийшла черга на т. Літвінова, рудого, кучерявого та відгодованого добродія, зовнішнє подібного до комика провінційної трупи, що вештається по дрібним кафе-шантанам. Кількаразове перебування цього діяча у лондонських тюрмах дало йому можливість де-що ознайомитися з англійською мовою і він калічить англійські речення на своєму кумедному гомельському жаргоні, виявляючи балакливість дрібної перекупки з Уайтчепеля».

Зовсім инакше цей самий виступ малює український кореспондент п. Заліпський в дописах до «Діла»: «Аж раптово і несподівано надійність піднеслася, настрої відродився. Роспочався той зворот до оптимізму промовою Гранді, скріпився він од промови радянського комісара Літвінова... В промові його знайшла конференція не критику, а просто руйнацію, помірковану по формі, непереможну у змісті, цілого

штудерного французького плану... Після промови Літвінова від плану Тардьє не залишилося нічого».

Бідний отой Тардьє. Він мабуть і гадки не мав, що т. Літвінов разом з п. Заліпським так його бідолаху росторощать. Поїхав до Парижу та взявся за головування в раді міністрів, а того і не відає, що у Женеві від його плану лише одні биті черепки залишилися.

Тим часом і я, разом з іншими кореспондентами з Женеві, тримаюся тієї думки, що з планом Тардьє справа стоїть не так эле, а що т. Літвінова з його гомельською балакливістю чекають у Женеві ріжні несподіванки *). Це не «товаришам» баки забивати: «дайош Европу», та брехати безсоромливо перед людьми, що далі СССР нічого і не бачили. Тут зібралися люде, які зуміють вивести на чисту воду і той несподіваний «паціфізм», яким просякся представник того режиму, що хоче запалити увесь світ і якого пальці чути скрізь, де тільки не л'ється зараз людська кров. Ці люде добре знають, до чоґо власне простує славетна «п'ятирічка»...

Багато з них тако-ж знає, на жаль не всі в цьому переконані, що коли і є зараз в Европі погроза війни, то перш усього її треба шукати у Москві з її режимом безмірного насильства та повним призи́рством до ціности людського життя всіх верств, окрім комуністичної партії.

На превеликий жаль, ще менша частина людей, що з'їхалися до Женеві, розуміють те, що цей самий гомельський громадянин не має жадного права нікого зараз репрезентувати, окрім «невеличкої і чесної» компанії, а само по собі зрозуміло, що до дійсної України він має таке відношення, як до Марсу або якої іншої планети.

І коли хочете правду знати, мої милі земляки, то найсумніше в цій самій конференції це і єсть ця сама терпимість до т. Літвінова. Вона накладає на неї тінь нещирости та піддає сумніву значіння її наслідків, бо коли серед чесних людей заліз хоч один злодій, який напевне не додержить покладених зобов'язань загальної умови, то і вся вона стає під великим сумнівом.

Колиб була зараз незалежна Україна, т. Літвінова на цій конференції або не булоб зовсім, або він сидів би на ній тихесенький та лагіднесенький.

Але на цей випадок залишається без відповіді питання, кого ж тоді довелось би вихваляти п. Заліпському?...

*) Знову запізнився. По внесенню того ж самого Тардьє проєкт т. Літвінова про повне і раптове обеззброєння проголосовано і відкинуто всіма голосами проти двох: самого т. Літвінова і турка. Сердечно радію!

Може бути, що зі всього цього ви, мої любі земляки, зробите сновок, що і я прилучаюся до тих писань, що вам так обридли у вашій азенній» пресі. Ні, Боже мене борони думати, що ця Женевська спр- залишиться без наслідків для блага людства.

Як би та «невеличка та чесна компанія», що зараз панує над вами, старалася оплювати значіння цього почину, який би дійсно трудний лях не стояв перед творцями миру, людство до свого дійде.

Світ ще не бачив нічого подібного, як сучасна конференція... Але, йсно, я думаю, цього тримаюся міцно, що прискорити ті цілі, які вона бі ставить, може свідома всесвітня воля організованого хлібороба і ліквідація того режиму, що репрезентує т. Літвінов.

«Praeterea censeo Carthaginem delendam esse»..

Г. Н. Ніко.

St. Jean de Maurienne.

3. III. 1932.

Перебудова дошкільного виховання на сов. Україні.

Вже перша декларація наркомосвіти про соціяльне виховання ітей проголосила, що большевицька влада ставить своїм завданням покрити всю завойовану робітниче-селянською кров'ю землю дитячими удинками. Тут кожна дитина знайде собі не тільки тимчасовий чи потійний притулок, тут вона має одержати все, що потрібне їй для життя.

Дошкільне виховання, згідно з цією декларацією, мало охоплювати всіх дітей віком до 8-и років в таких установах — дитячий будинок, садок і майдан.

Про те, як в дійсності стояла справа з дошкільним вихованням на сов. Україні до останнього часу, знаходимо де-які вказівки тих звідомленнях, які підводять підсумок діяльності большевицької влади за десять років її панування на Україні. В цих звідомленнях же нема згадки про декларацію, яка обіцяла «покрити всю завойовану робітниче-селянською кров'ю землю дитячими будинками», а натомість є жалісне признание, що «обмежені кошти не дали можливості о цього часу охопити значну масу дітей, не зважаючи на те, що шлях дошкільного виховання найкраще забезпечує соціялістичне виховання ітей та боротьбу з проявами шкідливих дрібно-буржуазних впливів

на дітей з боку батьків» *) Що-до кількості дитячих установ інтернатного типу, то вона послідовно з року в рік зменшувалася, як про це свідчить наступна табличка:

Роки	число дитячих установ	дітей в них
1923	1.726	94.486
1924	1.054	78.645
1925	765	70.563
1926	586	58.782
1927	529	53.527

Дитячі садки, правда, потроху розвивалися, а саме

Роки	число дитячих садків	дітей в них
1925	131	5.608
1926	142	6.788
1927	204	9.378

А всеж цей розвиток дитячих садків є надзвичайно слабкий, як що прийемо на увагу кількість дітей на сов. Україні, що потребують соціальної охорони в наслідок безупинного процесу розпаду родини.

Переходячи до питання про систему виховання дітей в дитячих установах, доводиться вказати на те, що до останнього часу дитячі установи керувалися програмою, який в центрі виховної роботи кладе формування в дітях культурно-гігієнічних навичок, але остання нарада в справі комуністичного дитячого руху визнала цей програм невідповідним і визначила такі завдання дитячих дошкільних установ: «прищепити дітям основи марксо-ленінського світорозуміння; виховати з дітей інтернаціоналістів, бійців за всесвітню революцію; виховати вміння активно боротися за побудування комуністичного суспільства; виховати большевицьку непримиреність у класовій боротьбі; розвинути основні політехнічні трудові навички і вміння працювати колективно».

Для прищеплення дітям марксо-ленінського світогляду та вміння боротися за створення комуністичного суспільства дитячі дошкільні установи повинні «прилучати дітей дошкільного віку (себ-то дітей віком од 3-х до 8 років! С.) до активної та планомірної участі в соціалістичній та класовій боротьбі пролетаріату» і т. ін., а для розвинення в дітях основних політехнічних навичок дитячі дошкільні установи повинні «щільно нав'язати всю роботу дитячої установи з виробництвом (фабрика, завод, колгосп чи радгосп) для вивчення цього виробництва та посильної допомоги йому — спільного переведення ревсвят (себ-то революційних свят. С.), кампаній то-що».

Проголошені нові засади дошкільного виховання знайшли гарячих прихильників серед працівників на полі дошкільного виховання, з яких один, на прізвище Файвуйлович, — на з'їзді в справі охорони материнства і дитинства (в квітні 1931 р.) рішуче домагався забезпечення дитячих ясел моторами, дизелями, паровими машинами і не іграшково-

*) М. О. Авдієнко. Народня освіта на Україні. Харків. 1927, 101-стор. Див. ст. 36.

го характеру, а справжніми, але тільки невеличкого розміру. Цей же доповідач довів, як пише С. Лівшина в статті «Про маленьку ділянку великого фронту» («Комун. Освіта» ч. 9. 1931 р.), «що 3-х літні діти добре розуміють, що таке промфінплан» і т. ин.

Однак, хоч Файвуйлович і «довів» всі ці неприродні речі, все ж С. Лівшина у своїй статті зауважує, що «таке зведення політехнізму до техніки, з одного боку, а з другого — переоцінка 3-х літніх дітей що-до їхніх технічних можливостей і можливостей розуміти соціальні явища — вряд чи сприятиме правильній організації системи виховання на основах політехнізму». Отже і С. Лівшина стоїть на тій позиції, що основи політехнізму є непорушні й в системі дошкільного виховання, себ-то цілковито підписується під тими заходами, на яких має тепер будуватися дошкільне виховання. Страшно подумати, яке дитинство припадає на долю наших дітей на сов. Україні в наслідок експерименту, що пророблює тепер большевицька влада з проголошенням нових засад дошкільного виховання... Невже дітячі і діячки дошкільного виховання забули, що й вони були дітьми? А як що не забули, то, може, пригадають, чи відповідає самій природі дитини прищеплення їй таких засад, як напр. непримиреність у класовій боротьбі і т. ин.?

Є міра і в експериментах...

Ст. Сірополко.

Лист із Праги*).

«Національний рух на Сході Європи, як принцип прогресу» — на таку тему відбувся в Празі в чеській політехніці, 13. II. ц.р. виклад чеського професора д-ра Славіка, улаштований укр. Товом «Єдність» в Празі.

На большевицьку владу, яка опанувала б. Росію, докладчик дивиться як на другу деспотичну диктатуру, яка заступила першу деспотію царизму. Не вся б. Росія підпала цій деспотичній «диктатурі пролетаріату»: від Росії відділилися її колишні складники і утворили самостійні держави. Повстали Фінляндія, Естонія, Латвія, Литва, Польща. Але Україна, найбільша з усіх земель, що добивалися самостійности, самостійною не стала. В чому полягає причина такої невдачі?

Національний рух в Європі зачався з 19-го століття. Ідея монархичного встрою держави стала підупадати і її місце стали заступати демократичні форми управління. Розбиті на шматки народи стали об'єднуватися, збиті до купи різні народи стали визволятися і засновувати окремі національні держави. Цей рух з Заходу перекинувся на Схід, і розпад Російської імперії на окремі національні держави був цілком природним, лише рух цей прийшов до Росії з запізненням.

Але цей, з історичного погляду, цілком природний розпад великої

*) З задоволенням одмічаємо прилюдний виступ проф. д-ра Я. Славіка, який багато робить для привернення уваги в Чехословаччині до української справи. Виступ шановного докладчика, з поглядами якого не у всюду можна погодитись (напр., вияснення причин неуспіху державних змагань українського народу після минулої революції), і певність, яку він висловлює, що український нарід в ближчому часі досягне самостійности, відічать про ту зміну що-до української справи, яка за останній час відбувається в чеському громадянстві, і яку ми можемо тільки привітати.

Росії на національні держави, не знайшов серед чехів ні зрозуміння, ні співчуття. Чехи дивилися на росіян, українців і білорусів, як на одні народи. Ще й тепер де-які з них що думку підтверджують тим, що і під польшевицями всі ці народи живуть одним спільним життям. Культурі єдиної Російської держави був дуже поширений серед чехів. Здавна чехи мріяли про слов'янське об'єднання, бо, через свою географічну сепаратність від інших слов'ян, в оточенні німецького народу, чехи відчували постійну небезпеку. Перед війною чехи наче-б навмисно затуляли очі на те, що царська Росія не тільки не дбала про захист інших слов'янських народів, а навпаки, сама гнітила тих слов'ян, що входили до її складу, і твердо вірили, що об'єднання слов'янських народів зачнетися саме від руського народу. Розлучитися з вірою в міць великої Росії чехам було тяжко, й тому національні рухи в б. Росії вони вважали за явище штучне, неприродне і довго не визнавали їх. Але глибше ознайомлення чехів з українським національним рухом примушує їх змінити свої попередні погляди і зрозуміти природність українських домагань. До таких зрозумілих природних українських домагань залічує докладчик і себе, колишнього стихійного «руссофіла».

Але через що-ж все-таки український народ не став самостійним — запитує знов докладчик, — український народ, котрий налічує поверх 40 мільйонів душ і є найбільшим, після росіян, з слов'янських народів?

Відомо, що й великий числом народ може бути кволим з національного боку, коли у такого народу лише в інтелігенції усвідомлена приналежність до своєї нації, маси ж народні такої свідомості не мають і до політичного життя не підготовані. Такої національної й політичної свідомості маси українського народу, очевидно, не мали. Правда, існує така теорія, що в історії народів велику роль відіграють не лише дозрілість народів до самостійного життя, а може ще більш — зовнішні сприяючі моменти. Хоча мовляв, маси чеського народу були цілком підготовані до самостійного життя, але не можна не надати значіння в їх звільненні й тому моменту, що національні прагнення чехів збіглися із загальним незадоволення держав Антанти німцями. Тим часом, у українців було якраз навпаки: прагнення їх до самостійності йшло в розріз з планами міродатних кол Європи.

Докладчик зважає таку теорію безпідставною. Він гадає, що форма державного устрою залежить цілком од політичної й національної дозрілості народу. Форма влади не твориться постановами державного зібрання або домаганням свідомої інтелігенції. Для здійснення прагнення вищої мешчини, себ-то інтелігенції, треба, щоб маси відповідали цим домаганням. Балтійські держави, на думку докладчика, стали самостійними не тому, що комусь треба було, як де-хто думає, відрізати польшевицьку Росію від Балтійського моря, бо ж не зробилася самостійною Україна для того, що б відрізати туди саму Росію від Чорного моря. Стали Балтійські держави самостійними лише тому, що вони дозріли до самостійності і своєю культурою, і своєю національною свідомістю. В Латвії ще за часів царського режиму, коли в самій пануючій Росії була так поширена неграмотність, неграмотних майже не було. Латвії й естонці багато терпіли від пануючих в їх країнах німців, але від тих самих німців вони і вчилися, і своєю культурою народні маси в цих країнах дорівнювали своїм рабовласникам. Так само було і в Чехословаччині, де культура народних мас, каже докладчик, була не нижча від німецької культури. Українські селяне тако-ж терпіли великий гніт од поміщиків, здебільшого російських або польських, але навчитися від них могли мало чому, бо культура самих поміщиків була багато нижча від культури тих німецьких баронів, які поневолювали селян Балтійських держав. Поміщики на Україні самі не вміли працювати й тому не могли навчити працювати й український народ.

Крім того, російська влада, мало дбаючи про підвищення культури російських мас, більш за все дбала про поширення своїх, і без того колосальних, просторів, і приєднувала постійно до свого складу нові народи, виснажуючи на це свої сили. В той самий час, як, наприклад, Франція вже

16-го століття припинила збільшення своєї державної площі і таким чином мала можливість дбати про підвищення культури своїх селянських мас, Росія внутрішнє не визріла, місто не несло культури селу, селянин не бачив зразків для зліпшення своєї праці, і народня думка таким чином не була підготована до тих політичних подій, перед якими по революції пінилися всі російські народи, в тому числі і народ український.

В Росії по революції могла осісти тільки та влада, що спиралася на більш менш свідомий пролетаріят, себ-то комуністична влада. А влада інтелігенції, демократична, конституційна влада, яка б мала спиратися на народні маси, була сметена, бо народні маси, некультурні, несвідомі, не могли стати їй опорою.

Так само і на Україні демократична влада, на чолі з українською національною інтелігенцією, не могла вдержатися, бо народні маси не були озрілі політично, і не було таким чином підстав для утримання в краю народоправства. І тому деспотія царського режиму була заступлена деспотією большевицької влади.

Те, що робиться зараз на Україні, в найбільшій мірі сприяє розвитку національної свідомости українського народу. Самі большевики певні в неминучості українізації міст на Україні, куди індустріялізація кидає з села селянські народні маси. Українська свідомість тепер, як ніколи раніш, набирає певности. Крім того, большевицький деспотичний режим, не зважаючи на всі страхіння його, має ту позитивну рису, що хоч примусово, а все-ж таки, на думку докладчика, учить селян працювати, примушуючи до виконання акордних праць.

Зміцнення національної свідомости українського народу, підняття його працездатности дають повну підставу, зазначив докладчика, уважати, що український народ в ближчому часі досягне самостійности, якої він не досяг за великої російської революції через невідготованість до того своїх народніх мас.

З. М.

Микита Шаповал

(Некролог)

25 лютого с. р. несподівано помер у Празі відомий український діяч Микита Юхимович Шаповал. Не час і не місце на свіжій могилі позиватися з цим пристрасним і вродженим борцем усім тим, хто не був з ним згоден. Його цікаву постать, те добре і зле, що він з запалом робив, і об'єктивніше, і краще оцінить історія. Ми ж обмежимося лише фактичними даними з біографії покійного.

Громадську діяльність М. Шаповал почав ще в епоху перед-революційну. За революційну пропаганду у війську довгий час протримав його царський уряд у варшавській в'язниці. Після 1905 року М. Шаповал служив лісним кондуктором на Київщині. Якийсь час перебуває коректором «Ради», пробує перо в українській пресі, складає поезії (Сріблянський). Нарешті засновує свій журнал «Українська Хата», в якому містить свої твори і який використовує для літературних і політичних виступів в націоналістичному дусі проти традиційних тоді поглядів українського громадянства.

В час великої війни М. Шаповал організує майстерні Терещенка, що мають працювати на потреби армії. Тоді покійний був далекий від

українських партій, які існували, але як яскрава одиниця мав коло себе невеличкий гурток своїх співробітників, що вірили в його провідництво.

З вибухом революції М. Шаповал опиняється на роздоріжжі. Перед його буйною енергією стелеться широкий простір, але на тому просторі можуть чинити лише партії; виконує цю формальність і М. Шаповал — входить до партії українських с.-р і разом з тим до Центральної Ради. В цих обох організаціях він не виявляє якоїсь надзвичайної діяльності, але його закулісна робота остільки дається в знаки, що і Центральна Рада, і навіть ЦК партії с.-р. ставляться до нього з де-яким застереженням, як до людини з претензіями на диктатуру. Відомо, що саме через ці застереження М. Шаповал не пройшов у Військовій Генеральній Секретарі, а було його обрано Генеральним Секретарем Пошт і Телеграфів.

На цій посаді пробув він не довго: до взяття Київа Муравйовим. За гетьманських часів бере покійний досить активну участь в Національному Союзі, хоч підчас повстання залишається він зовсім в тіні. Прихід до влади Директорії висуває М. Шаповала на посаду міністра земельних справ. Звичайно, в той час земля впрост горіла, було не до реформ; проте М. Шаповал їх розробляв. Пошили вони в громадянстві спогад чогось екстра вагантного; наприклад, проєкт «лісової охорони» став просто «притчею во язицях». Трудно сказати, як проявив би себе М. Шаповал за нормальних умов, але тих, які створилися з часу евакуації Директорії до Винниці, він і сам не витерпів і одійшов. Вже в цей період він сильно полівів, став у рішучу опозицію до уряду УНР, пробував невдало затриматися в Галичині, але врешті одночасно з іншими с.-р. групи Грушевського вирішає, що українську боротьбу програє і виїздить за кордон. Перше — до Будапешту, де за часів Бела-Куна допомагає видавати українську газету, яка там повстає, потім до Відня, а звідти до Праги. В цьому останньому місті проходить ціле його еміграційне життя, розгортається його кипуча діяльність ініціатора, якого ідеї вміли переводити в життя належно підготовані до систематичної праці люде.

В Празі М. Шаповал, маючи зв'язки з де-якими провідними колами чеськими, знаходить відповідний ґрунт і сприятливі умови для своєї діяльності, яка полишила значні сліди на полі культурному: М. Шаповалові безперечно належить значна заслуга в справі організації Української Господарської Академії в Подебрадах і Українського Педагогічного Інституту імені М. Драгоманова в Празі.

Продовжує він і громадську роботу, стає головою Громадського Комітету. Засновує журнал «Нова Україна», де гаряче обороняє свої позиції, гостро виступаючи проти своїх політичних супротивників. Тоді ж займається він соціологічною публіцистикою, стоїть на чолі однієї групи с.-р. в Празі, репрезентує українських с.-р в 2¹/₂ Інтернаціоналі. В своїй політичній роботі на еміграції захопився М. Шаповал інтернаціоналізмом і ідеєю погодження з московськими соціялістами, трактував з Черновим, покладав великі надії на «Лігу Народів Сходу

Європи». Він був ворогом уряду УНР і гостро виступав проти його діяльності.

Своїм темпераментом був він проводирем, активним, волевым, але завжди бракувало йому солідности, глибини, систематичности. Він був трагічною фігурою української еміграції, надто характерною для нашої революції, бо в найбільшій мірі відбив він своїми якостями її вади, свої вади.

Та йдучи своїми, іноді плутаними, стежками, М. Шаповал не пішов на поклон до большевиків, він лишився на еміграції і до кінця днів своїх зостався гарячим і діяльним патріотом. Він помер вірним Україні, якій оддав усі свої сили і якій по своєму служив до кінця життя свого.

Тому ми, громадяне УНР, вважаємо за свій обов'язок, мавши його ввесь час за життя проти себе, віддати по смерті останню пошану ідейному противникові і діячеві, який прислужився українській культурі.

І. Заташанський.

3 життя й політики.

— Конференція ВКП (б). — Її підготовка. — Її характер. — Резолюція про господарський план 1932 р. — Директиви для проєкту нової п'ятилітки. — Політичне значіння конференції.

Останній місяць життя в совітах, те життя, яке ми можемо слідкувати на основі совітської преси, відбулося і проходить під знаком партійної конференції.

Очевидно, скликання конференції попереджала довга і систематична робота, яку переводили Сталін і його оточення. Проте на підставі тих даних, які дає совітська преса, про цю роботу і її характер ми можемо лише догадуватися. Ми знаємо, що скликання загально-партійної конференції, попереджав цілий ряд конференцій місцевих організацій, які всі однодушно обминали сльські питання і суголосно ухвалювали лінію ЦК. Само собою, що для осягнення цієї однодушности і суголосности керуючій сталінській групі довелося затратити певну енергію. Можемо констатувати, що перед конференцією досить виразно змінився тін совітської преси. Всім проривам і недоладам совітського життя всна почала уділяти значно менше уваги, ніж перед тим. Стала повадитися так, наче їй була дана директива: ми перемагаємо труднощі і ідемо вперед, 1932 рік було для нас легшим, як 1931. Для доведення цієї тези знайдено навіть було відповідні цифри; продукція, мовляв, основних галузів промисловости в січні була вищою, ніж в грудні, в протилежність січню 1931 року. Про ті всі неприємні речі, яким присвячувалося стільки шпальт перед небагатьма тижнями, було забуто. Не згадували про несприятливий стан хлібозаготівель, з окрема на Україні, де він не поправився і досі, про труднощі з заведенням «госрозрахунку», про перебої з виконанням «фінплану» то що. Перед конференцією, очевидно, було рекомендовано про все це не писати.

В результаті всієї цієї підготовчої роботи партійна конференція для сталінської групи пройшла успішно. Не було на ній жадних ухилень від загального віроповіданого стилю; все, що було запропоновано Політбюро, було ухвалено без найменших труднощів і перешкод. Настрій був

остільки перейнятий захопленням перед Сталіним, що совітський диктатор не уважав потрібним підносити його особистим виступом — на теперішній XVII партійній конференції сам Сталін не промовляв.

* * *

Конференція пройшла для сталінської групи цілком гладко, але разом з тим й цілком блідо. Блідою ця конференція була не тільки через те, що в ній переважали виступи рядових сталінських прислужників, що в ній майже не можна було зареєструвати чинної участі тих, які з більшим чи меншим правом можуть бути зараховані до большевицької гвардії. Блідою вона була через те, що порядок для конференції вивіслював з нарад всі дражливі і слизькі питання, обмеживши роботу її лише на обмірковування контрольних цифр 1932 року і проєкту майбутньої п'ятилітки. Блідою вона була через те, що і в цих справах конференція не сказала ні одної свіжої думки, обмежившись до повторення і переживування на різні лади думок Сталіна, висловлених ним в кінці червня на нараді господарників.

Єдиним відгуком на сучасні події і сучасний стан були кілька фраз Молотова в його промові при відкритті конференції про ситуацію на Далекому Сході. Не можна сказати, щоб цей екскурс Молотова на сучасні теми випав дуже вдало. Констатувавши серйозність ситуації там і заявивши, що Гайда разом з Керенським і Мілюковим готують інтервенцію, він рекомендував пролетаріату «бдітєльність» і запевнив, що совітські держави мали і, очевидно, і надалі будуть мати таку певну гарантію для перемоги, як лєнінська партія і її ЦК, на чолі із Сталіним. Це було все, що було сказано на конференції на злобу дня. По-за тим йшли дуже далекі од сучасного розмови про стару і нову п'ятилітку, які дуже часто нагадували засідання наукового товариства, присвяченого вивченню продукційних сил ССРСР.

* * *

Конференцією було прийнято дві резолюції, які раніше ухвалено Політбюро: по докладу Орджонікідзе прийнято резолюцію про господарський план 1932 року і по докладу Молотова й Куйбишева — про директиви до складення другої п'ятилітки.

Підасмо зміст цих двох резолюцій, хоч, як ми зазначили, в них нового нічого нема, бо, очевидно, в майбутньому цими резолюціями будуть в совітській пресі оперувати довго і багато.

Резолюція про господарський план 1932 року починається уступом, в якому оцінюються результати 1931 року; констатується, що курс на рішучу соціалістичну індустріалізацію ССРСР, на будову і завершення фундаменту соціалістичної економіки і забезпечення за ССРСР економічної незалежності виконано з величезним успіхом. Проте, в роботі за минулий рік констатуються такі хиби: 1. незадовольняюча робота транспорту в першому кварталі 1931 року; 2. хиби в організації праці (знеосіблення), в системі заробітної платні («уравниловка»), в справах внутрішнє-заводського планування і технічного керування; 3. одірваність керуючих господарських установ од підприємств, брак конкретного керівництва; 4. неповне переведення господарського розрахунку; 5. неvistачаюча перевірка виконання.

Входячи з цієї оцінки 1931 року, резолюція висовує на 1932 рік такий господарський план. Спеціальну увагу мається приділити розвиткові металургії, при чому виплавка чорного металу має бути доведена до 9 міль. тон (майже на 100 відс. більше, як фактична виплавка 1931 року), кам'яновугільній промисловості (90 міль. тон) і машинобудівництву. Робота промисловості має бути організована раціонально, а для того належить цілком ліквідувати знеосіблення і «уравниловку», висунути в виробництві на перший план ролю майстра і бригадира - інструк-

тора, виявити максимум турботи й уваги до інженерно - технічного персоналу, закріпити господарський розрахунок і договірну дисципліну, конкретизуючи керівництво. Спiniaючися на капітальному будівництві, резолюція, між иншим, рекомендує концентрувати матеріальні засоби і людські сили на тих об'єктах будівництва, які можуть бути викінчені в 1932 році. Резолюція закінчується директивами що-до переведення механізації праці, поліпшення якісних показників і вказує на необхідність пильної уваги до питання кадрів і виробничо-технічної пропаганди.

Як бачимо із змісту цієї резолюції, нового всна не дає абсолютно нічого. Коли минути фіксацію розмірів продукції 1932 року, які, очевидно, не будуть виконані так само, як не були виксані норми, встановлені для 1931 року, практичні директиви резолюції є лише повторенням вже відомих червневих тез Сталіна.

Так само нічого нового не дають директиви для вироблення плану нової п'ятилітки. Та реклама, яка була зроблена їм совітською і, почасти, навіть закордонною пресою, була цілком даремною.

Тези ці поділено на дві частини: про підсумки першої п'ятилітки і про основні завдання другої п'ятилітки. Перша частина констатує, що шляхом боротьби з правими і лівими опортуністами партія твердо поставила на ноги важку промисловість і тим створила власну базу для перебудови всього народного господарства ССРСР; в сільському господарстві в результаті першої п'ятилітки остаточно знищено корні капіталізму на селі і ССРСР обернено з країни дрібного і найдрібнішого хліборобства в країну найбільш великого в світі хліборобства на основі колективізації і широкого пристосовання машинної техніки. На ґрунті цих успіхів першої п'ятилітки; як основні завдання другої п'ятилітки, висовуються: завершення реконструкції всього народного господарства, утворення найновішої бази технічної для всіх галузів народного господарства; в цих цілях совітське машинобудівництво на кінець другої п'ятилітки мусить зрости в 3-3,5 рази проти 1932 року, виробництво електроенергії — до 100 мільярдів квіт годин проти 17 мільярдів в 1932 р., здобич вугля до 250 міль. тон проти 90 міль., здобич нафти має збільшитися в 2,5-3 рази. Відповідно до цих темпів мусить зрости також виробництво чорного і кольорових металів, зрости хемічна промисловість, залізничне будівництво і т. д. Легка і харчова промисловість має зрости так, щоби забезпечити зріст норм споживання у три рази. В сільському господарстві має бути закінчена механізація с.-г. виробництва; має бути розв'язана проблема животарства, у два рази збільшені продукція льону і бавовняника, у три рази продукція цукрового буряку. Відповідно до цих темпів розгортання продукції, має бути збільшено і розгорнено товарооборот. В результаті, на протязі другої п'ятилітки ССРСР має висунутися на перше місце в Європі в технічному відношенню.

Як ми зазначили, ці директиви не дають нічого нового. Це твердження треба підкреслити з особливим натиском. Висловлювалося в пресі думки, що друга п'ятилітка має відмінний характер від першої: в той час, коли перша п'ятилітка клала головний натиск на розвиток галузів виробництва, що виробляють засоби продукції, друга, мовляв, має відповідно узглядняти інтереси розвитку споживчих виробництв. Подані вище теоретичні даві другої п'ятилітки вказують, що це твердження не відповідає дійсності. По суті річєй мова не йде про нову п'ятилітку, а лише про продовження старої. Оскільки в основі нової п'ятилітки лежить завдання створення найновішої технічної бази для всього народного господарства, оскільки вона має забезпечити ССРСР перше місце в Європі в технічному відношенню, остільки є неминучим основний натиск і основна увага знов таки на виробництва, що виробляють засоби продукції. А засоби, які може постачити народне господарство, не є безмежні — при цій обмеженості неминучим буде занедбання споживчих виробництв, яке ми бачимо тепер. Коли б навіть в новій п'ятилітці — як-що вона загалом буде переводитися в життя — і були заховані ті темпи розвитку важкої і споживчої індустрії, які

передбачаються і які обіцяють не більше, як рівність розвитку для обох груп виробництв, то це означає лише фіксацію теперішнього стану, що привів до повного виснаження народно-господарський організм ССРСР. Є, отже, проєкт нової п'ятилітки з старим змістом. Як в цій справі, так і в цілому перебігу своєї роботи, конференція не дала нічого нового.

* * *

За останній час ми звикли до всяких совітських нарад і з'їздів, які нагадували виступи хорів, де всі уважно і слухняно виконують взаємини диригента. Проте, такої слухняної і мовчазної конференції, як чергова XVII конференція ВКП (б), ми не пригадуємо. Залишиться вона характеристичним етапом в розвитку диктатури, в процесі повільного одмирання і вм'янення партії, яке є неминучим. Бо історія кожної диктатури, в тому числі і сталінської, це є процес все далі йдучої ізоляції.

Конференція відбувалася за дуже важких і складних обставин. Молотов в своїй вступній промові зазначив, що гарантією перемоги для ССРСР, гарантією того, що вона зможе вибратися з теперішньої ситуації, є існування ленінської партії і її ЦК, на чолі з Сталіним. Молотов грубо і тяжко помиляється. Тепер нема ленінської партії — існує слухняно голосуюча сталінська худібка; тепер нема ЦК — є група сталінських прислужників, до яких він має найбільш довір'я і ласки. Тепер є лише один Сталін. Лише з цим одним іменем ССРСР іде назустріч складним подіям майбутнього. Чи є і чи буде вона вистачаючою гарантією перемоги?

В. С.

3 міжнароднього життя.

На день, коли це число «Тризубу» з'явиться на світ, призначені вибори германського президента. В інші часи та в іншій країні — це було б явище другорядного значіння. Бо що таке для європейської держави зміна президента за нормальних часів? Всього лише зміна особи, на яку падають обов'язки репрезентувати країну за зовень і в середині. Можна це робити з більшим чи меншим тактом, з меншими чи більшими впливами, але в бігу справ і політики від того, звичайно, не змінюється нічого, бо європейські президенти, за нормальних обставин, позбавлені чинної виконавчої влади і являються, так мовити, почесною етикетною, печаткою, без якої справа не закінчена, а папір — не дійсний. У Франції, наприклад, серед тринадцяти президентів, за час існування третьої республіки, було багато видатних людей, але коли де-хто з них і «заслужився перед батьківщиною», то не на посаді президентській, а на інших державних постах. Чинну роллю особа президента грає часом лише на початках республіканського режиму, коли режим той ще не остаточно усталений в країні. Так було у тій самій Франції в роках 70-х минулого століття, коли її президентом був маршал Наполеона III — Мак-Магон; так переходить воно і зараз в Германії, де посаду президента виконує маршал Вільгельма II — Гінденбург. У Франції маршал - президент проти волі своєї спричинився до усталення республіки; ту саму точнісінько роллю грає зараз в Германії Гінденбург, — лише не знати зараз, чи такі самі будуть там і наслідки.

Кандидатами на посаду германського президента виставлено чотири особи, а саме: Гінденбург, Гітлер, Дюстербург і Тельман. Є ще, правда, і п'ята кандидатура, а то якийсь адвокат Вінтер, що сидить зараз у в'язниці за якісь неполітичного характеру справи, а в тім спромігся він на те, щоб знайти собі 35.000 підписів виборців, необхідних для офіційного визнання кандидатури. Факт цей вказує на дуже велику активність того Вінтера та на певний несмачний снобізм його прихильників, але політично

явна річ, це — анекдот, що про нього не варто більше говорити. Мова може бути лише про тих вище зазначених чотирьох кандидатів.

Перший з них — Гінденбург. Біографія його відома всім. Шляхтич і салдат з старого пруського юнкерства, тілом і душею монархист, відданий національній династії Гогенцолернів, все довге життя своє перебув він на військовій службі, переходячи поступово всі її щаблі від найменшого до найважливішого. На початках великої війни видався тим, що врятував Східню Прусію від російської інвазії, пізніше — вславився як головний германський вождь, якому за життя ставили пам'ятники. Після замирення відійшов цілком до приватного життя, бо політикою взагалі ніколи не цікавився. Згадали про нього сім літ тому, коли права частина політичного германського світу стала входити в силу і потребувала людини високого ґибу, щоби виставити на виборах його кандидатуру, як національного президента. Гінденбурґа було обрано у другому турі правими голосами, проти бувшого канцлера Маркса, що мав за собою всю ліву Германію, за винятком комуністів.

Зразу-ж було видно, які надії покладали на Гінденбурґа монархисти, він мав, як президент, «уготувати путь» для відтворення династії Гогенцолернів, як королів пруських та імператорів германських. Старий маршал не виправдав надій правих німців. Не тому, що зрадив самому собі і своїм переконанням. Він зостався тим, чим і був, чесним вояком, добрим патріотом монархичного напрямку, і, мабуть, охоче відмовився б од своєї посади, коли б цей факт нормально потяг за собою реставрацію імператорського режиму. Змінився не Гінденбург, а ті, що подавали за нього голоси, бо на чолі реставраційного руху за сім останніх літ, замість чистих і ясних для всіх монархистів, стали гакенкрейцери, що мріють не про відтворення імперії Гогенцолернів, а про якусь то цілком нову «третю імперію», яка Гогенцолернів може й не потрібуватиме, бо є в неї Гітлери. З Гітлером Гінденбурґові не по дорозі, і вийшло так, що імператорський маршал, борючися з «третьою імперією», за відсутністю якоїсь іншої імперії, став боронити те, що зараз існує, себ-то республіку. У тій самій позиції невилітних республіканців разом з ним опинилися і державні співробітники його на чолі з канцлером Брюнінґом. Бо-ж був Брюнінґ, і не ховається з тим, після великої війни, говорячи термінами російської революції, свідомим «корніловцем», тоб-то належав до складу офіцерів того корпусу, що мав своєю метою роздавити революцію, а разом з нею й новонароджену германську республіку.

З того одного видно, як тяжко zagrożений на сьогодні в Германії республіканський режим. Цей факт зрозуміли всі німецькі республіканці, від буржуазних партій аж до соціал-демократії, і зробили з того свої висновки. Вони одмовилися, хоч би і для першого тура, ставити свої партійні кандидатури і запропонували всім своїм прихильникам голосувати за Гінденбурґа, зробивши з нього таким чином єдиного республіканського кандидата. Старий маршал, коли з ним про те пересправляли, хотів, щоб його кандидатура була над-партійною, в імені цілого народу, всіх партій. Обставини примусили його задовольнитися тим, що він став кандидатом республіканської концентрації. А тому, що в ній найбільше й переважне місце займають соціалісти, тим самим, несподівано для нього і на диво всім, являється Гінденбург одночасно єдиним кандидатом соціал-демократії, якої він так щиро не любить та яка з свого боку так само не дуже то вже любить старого маршала і не так то вже і вірить йому.

Германські республіканці, може тому, що вони найбільше zagrożені, знайшли в собі силу замиритися, зразу-ж для першого туру, на одній кандидатурі. Праві елементи, які почувать себе на сьогодні сильнішими, того не зробили. Вони виставили двох кандидатів: гакенкрейцери — Гітлера, для якого в спішному порядкові придбали з цією метою германське громадянство, бо досі він жив у Німеччині, як австрійський вигнанець; а націоналісти — полковника Дюстербурґа.

Про Гітлера докладно і не раз говорилося свого часу на цьому місці; говорилося також і про його — «третю імперію», цю дитину фантастичної

і несотвореної ідеології, в якій змішано все до купи: фашизм, марксизм і саме темне середньовіччя. Його кандидатура — антитеза Гінденбургів та загроза не тільки республіканському режимові, а взагалі якій будь демократії. У внутрішніх справах Германії вона начеб-то тягне за собою громадську війну, в закордонних — конфлікт на заході, чи може вірніше — на сході. Як повідомляють газети, Гітлер довго вагався раніше, ніж зважився предкласти свою кандидатуру, не знаючи, чи настав уже для того час, чи готова Германія до того, щоби поставити його на чолі держави. Тепер ця кандидатура уже стоїть, і для вождя гаєнкрейсерів настала дванадцята година, бо змірена буде сила його популярності й сила поступу його ідеології.

Друга права кандидатура — полковника Дюстербурга — виставлена наявно лише для того, щоб націоналісти могли зробити в той спосіб обрахунок своїй силі у першому турі, аби потім в другому турі виторгувати собі щось у своїх правих противників за ті голоси. Сам Дюстербург — особа, відома лише в самій Германії, а популярність його — і то дуже не велика — не виходить за межі організації «Сталевого Шолому», де він грає певну роль, як добрий військовий та організатор. Лише на одно вказує точно кандидатура Дюстербурга, а саме, на повний розрив між Гінденбургом і монархичним «Сталевим Шоломом». Бо-ж старий маршал являється почесним головою тої організації і за часи своєї президентури, боронячи її, не задумувався часом для того вступати в гострі конфлікти з цілою германською владою. А тепер «Сталевий Шолом» ставить проти нього на виборак такого Дюстербурга!

Четвертим кандидатом, з самого лівого фронту, являється Тельман, безсмішний фігурант германських комуністів на президіяльних виборах. Явна річ, що він не перейде, але цієї кандидатури не можна легковажати. Прекрасний оратор, м'ягка людина, поміркований в словах, але одночасно і неоглядний демагог, він може попусувати Гінденбургові тим, що одірве від нього на свою користь певну кількість соціал-демократичних голосів. Бо-ж відомо всім, що рішення голосувати за Гінденбурга не було в соціал-демократії таким дуже вже однодушним, що в партії де-хто стояв за те, що вірніше було б утворити такий-сякий фронт з комуністами, хоч би лише для другого тура.

Кого буде обрано і чи буде кого обрано в першому турі, гадати тяжко. Наявно лише одно, а саме, що всю боротьбу зосереджено буде на двох іменах — Гінденбурга і Гітлера, бо за кожним з них стоїть по-за десяток мільйонів виборців. Переможе хтось один, але коли — в першому чи в другому турі, все це буде більш-менш відомо вже завтра.

Другий тур президіяльних виборів призначено есентуально на 10 квітня.

Observer.

Урочисте зібрання, присвячене пам'яті

Гетьмана Івана МАЗЕПИ

з нагоди 300-ліття дня його народження має відбутися в Парижі в суботу 19 березня в помешканні Maison de la Mutualité, salle H., 20-22-24, rue Saint-Victor, Paris 5. М е т р о — Maubert-Mutualité.

В Українській Православній Церкві в Парижі, в Шевченкові роковини в неділю 13 березня одправлено буде літургію, а по ній панахиду за великого поета.

Хроніка.

З Великої України.

— К о м у н і с т и ч н и й у н і в е р с и т е т і м . А р т е м а в Х а р ь к о в і . Є це «вища партійна школа, що готує кадри кваліфікованих партійних робітників у галузі партійного й радянського будівництва для районних і центральних організацій, рівно викладачів соц.-екон. дисциплін для ращартшкіл, робітфаків, технікумів, робітничків пропгрупп то-що.

«Університет має такі факультети: 1) партійний із транспортним відділом; 2) радянський; 3) пропагандистський з відділами — ленінізму, діямату, історичним, економічним та методики марксоленінського виховання; 4) національні сектори — молдавський, польський, єврейський».

Приймаються до цієї школи виключно комуністи («Ком.» ч. 48 з 18. II).

— Н о в а К и ї в с ь к а о б л а с т ь має площу в 10.429.342 гектари, або 23,8 відс. загальної площі сов. України. В Київській області є 52,24 відс. всіх лісів сов. України, та 57,56 відс. луків.

Київська область має 100 районів, 3254 сільради та 6.402 колгоспи (з них комун — 157, артелей — 6112 та товариств спільної обробки землі — 133). «Успуспільнено» орної землі 2.941.000 гектарів, тоб-то 56,3 відс. У Київській області є 2696 тракторів, тоб-то 10,5 відс. всіх тракторів на сов. Україні. Область має 42 відс. всіх свиней, що є на сов. Україні, 39,7 відс. овець, 30 відс. корів та 25,9 відс. коней («Пр. Пр.» ч. 42 з 20. II).

— К и ї в с ь к и й в о к з а л передано нарешті до експлоата-

ції, хоч його ще далеко не закінчено («Пр. Пр.» ч. 45 з 23. II).

— П е р е д в е с і н н ь о ю с і в б о ю . Заводи, що виробляють сівалки, не постачають їх в достатній кількості. Завод в Зінов'ївському «Червона Зоря» за 15 днів лютого виробив лише 60 відс. завдання. Затримується крім того і відправка по залізниці уже готових сівалок. Станція Зінов'їське за 12 днів лютого замість 374 потрібних вагонів подала заводові «Червона Зоря» лише 278.

Експедиція сівалок на самому названому заводі так погано поставлена, що з Сибіру, наприклад, куди більшовики відправляють українські сівалки, повідомляють, що там отримали 60 сівалок, лжим бракує 60 ящиків частин.

Інші заводи так само недовиконують свої виробничі плани, хоч в офіційних заявах і повідомляють що програми ці навіть перевиконано. Так, на київському заводі «Червоний Плугатар» «замість по большевицькому організувати маси на виконання плану, керівники давали брехливі відомості, замилювали очі громадськості. Виконавши січневий план тільки на 51 відс., дирекція заводу подала зведення, де цифри виконання плану перебільшено вдвоє(100,3 відс.)» («Ком.» ч. 48 з 18. II).

— В Дніпропетровській області зсипано досі 40 відс. потрібного для весняної сівби насіння, зокрема ярої пшениці лише 29 відс. («Ком.» ч. 53 з 23. II).

— Ц у к р о в а к а м п а н і я проїшла з великим не успіхом. 54 цукроварні винницького цукрового тресту дали за минулу кампанію лише 57,7 відс. цукру від запроєктованих 6.360.000 центнерів за планом.

Виявилось перед усім, що «ряд директорів обдурювали партію й уряд», давали неправильні, збільшені відомості про викопані буряки, а «неправильні підрахунки сировини призвели до перестоїв цукроварень».

Також «на ряді заводів сировини не закагатували і не вкривали землею», чому багато буряків зіпсувалося. «У наслідок поганого збереження буряків дигестія пересічно по тресту дорівнює 14,2 відс., тоді як можна й треба дати на цей час принаймні 16 відс.» Далі, багато дуже цукру втрачається підчас самого виробництва.

Добове обтяження цукроварень також було заналто невелике. Андрушівська цукроварня, наприклад, при завданні на 1920 центнерів виробляла цукру лише 339 центнерів. Пересічно у винницькому тресті цукроварні були обтяжені на 64 відс.

Натомість палива в тресті поверх норми перевитрачено більше як на 40 відс. («Ком.» ч. 50 з 20. II).

— Перед зривом заготовки насіння для цукрових плантацій. Винницький насінневий завод — один на увесь СРСР — готує насіння цукрових буряків для України, Грузії, Казакстану та Сибіру. Цей насінневий завод сам збирає насіння від окремих українських цукрових заводів (плантацій при них) і до весни має заготовити 75.000 центнерів насіння. До цього часу, однак, окремі цукроварні, як, наприклад, Верхнянська, заготовила лише 191 центнер замість 2600, Кашперівська — 1.063 замість 2500, Спичинецька ще не додала 1578 центнерів, а Скоморська — 1291 центнерів («Пр. Пр.» ч. 35 з 11. II).

— «Дніпробуд». Потрібне устаткування не надходить своєчасно на місце робіт, чому повстає загроза своєчасному закінченню всього «Дніпробуду». Головна причина цього в тому, що заводи, які виробляють устаткування, — не виконують замовлень для «Дніпробуду», будучи зайняті іншими роботами. Частково завинують також і чисельні випадки нерозпорядливості совітських урядовців.

Так, тов. Іноземцев — начальник постачання монтажу ремонтного заводу на станції Шлюзовій — заявив, що, коли устаткування надходить, то невідомо куди воно дівається, а начальник експлуатації тов. Жиров не вживає жадних заходів, щоб упорядкувати справу. З устаткуванням ще бувають такі випадки: «Дві електропечі нагрівання стояли на ст. Шлюзовій близько 2 місяці. За цей час їм навіть вушка повідбивали. Проте відділ експлуатації на всі запитання відповідав, що печі ще не надійшли. Парові молоти «заблудили» та пролежали в алюмінійного комбінату по-над місяць. Те саме було і з шістьма ящиками устаткування» («Ком.» ч. 50 з 25. II).

— На залізницях б'ють вагонів. На ст. Дебальцеве на західній маневровій горці в січні місяці розбито 173 вагонів, а на східній горці — 91. Причиною — відсутність дисципліни при роботі у залізничників («Ком.» ч. 49 з 19. II).

— «Ходіння по муках» для картки на хліб. Студент одної московської технічної школи приїхав до Харькова на півторамісячну відпустку. «Приїхавши до Харькова тов. Мархашов пішов до хлібного відділу міськробкоопу, подав свою хлібну картку і просив прикріпити його на постачання хліба в Харькові. Від цього почалося справжнє «ходіння по муках». З міськробкоопу тов. Мархашова послали до відділу прикріплення, звідти до міськпостачу й т. д. Протягом 5 днів він неодноразово ходив до цих установ, але даремно — хліба він не одержує й досі.» («Ком.» ч. 50 з 20. II).

— Зловживання совітських урядовців з хлібними картками. У Харькові населення є 699.000 разом з сезонниками, яких є 47 тисяч чоловік. Хлібних карток, однак, видано 831 тисячу. Ріжницю роблять 132 тисячі «мертвих душ» («Ком.» ч. 52 з 22. II).

— Червона армія. Секретаріят В Ц Р П С в Москві запропонував усім про-

фесійним організаціям відзначити 14 роковини існування червоної армії, та «широко ознайомити трудящих з міжнародним становищем та загрозою війни проти ССРСР, мобілізуючи активність робітничих мас на реалізацію постанов 17 всесоюзної партконференції про обороноспроможність ССРСР та бойову міць червоної армії» («Пр. Пр.» ч. 39 з 16. II).

3 життя укр. еміграції.

У Франції.

— В Головній Еміграційній Раді. 27. II відбулося черг. засід. Президії Головної Еміграційної Ради, на якому прийнято комунікат в справі заснування в Брюсселі «Європейського Об'єднання»; обговорено де-які видавничі потреби; заслухано звіт про фінансове становище; постановлено умістити в пресі попередження тим особам, що не повертають назад старих бонів національного податку; заслухано доклад голови про переговори з Офіс в Женеві відносно задоволення прохань української еміграції що-до грошевих асігновань на різні потреби. Крім того, призначено представниками Головної Еміграційної Ради: в Бельгії — інж. Ю. Яковлева та в Женеві — п. М. Лівичього.

— Українське Товариство Прихильників Літи Нації. 28. II у Парижі відбулося засідання президії Українського Т-ва Прихильників Літи Нації. На цьому засіданні затверджено протокол попередніх зборів, обговорено справу скликання загальних зборів Т-ва, дано вказівки секретаріатові відносно допомоги Міжнародній Унії Т-в для Л. Н. для переведення анкети поміж політичними в'язнями — утікачами з ССРСР. Поміж згаданих справ заслухано доклад постійного делегата до Унії п. проф. О. Шульгина, а рівнож винесено кілька постанов про поширення організації Товариства.

— Генеральна Рада Союзу Українських Емігрантських Орга-

нізацій у Франції 29. II відбула своє чергове засідання. Заслухано звіти громад про життя на місцях, обговорено справу роз'їздів священника української парафії в Парижі до громад в Ліоні, Греноблі та Кан; обговорено справу допомоги безробітним; постановлено влаштувати в Парижі лекцію п. Карева про Дін.

— В Українській Православній Церкві з нагоди 300-ліття народин гетьмана Івана Мазепи в неділю 26 березня відправлено буде урочисту службу Богу, а по ній панакхиду за спокій душі великого гетьмана і всіх мазепинців.

— Засідання Ради Паризької Громади. 29. II відбулося засідання Ради Паризької Громади. Постановлено влаштувати 12. III громадські сходи з докладом на тему «Далекий Схід та українська справа».

— Свято незалежності в Оден-ле-Тіші. 24 січня 1932 р. Українська Громада в Оден-ле-Тіші улаштувала в помешканню при кафе «Сі-нема» свято проголошення незалежності України. Свято було відкрито коротким вступним словом голови Еніської Української Громади п. Софроненка. Потім п. Гулею було виголошено реферат. По закінченню реферата, хор під орудою п. Винницького Бориса проспівав національний гімн «Ше не вмерла Україна» та кілька пісень.

Велике вражіння на присутніх зробили своїми виступами діти: Тетяна Козловська протанцювала під музику гошак, Марія й Степанида Вітчуківни співали й декламували, та декламувала Катерина Богуславська. Після дітей декламували дорослі: пані Софроненкова, Костюшкова, Жураківська й Гулева.

Підчас свята було переведено збірку грошей на українських інвалідів, причім було зібрано 101 франц. франк та 20 франків люксембурзьких.

По закінченні офіційної частини

свята відбулися танці, які затягнулися до пізньої ночі.

— Загальні збори Оден-ле-Тішської Громади. 14 лютого с. р. відбулися піврічні загальні збори Громади. За скінченням терміну уповноважень прийнято демісію Управи старого складу та обрано нову Управу та Ревізійну Комісію. До Управи обрано п. Білобровця — на голову, п. Костюшка — на заступника голови, п. Богуславського Якова — на секретаря, п. Місокевича Павла — на скарбника, та п. Семененка Гордія — на члена Управи. До Ревізійної Комісії обрано п. п. Упиренка Івана, Шелестюка Петра та Винницького Миколу.

— 31 січня 1932 р. «саль де фет» у Вілью Амараторським Гуртком при Оден-ле-Тішській Громаді в перший раз було повністю поставлено під режисурою п. Упиренка оперу «Наталка Полтавка» Котляревського, музика Лисенка.

Виконання цієї опери ще раз підкреслило, що в Амараторському Гуртку при Громаді маються не аби-які сили, що при відповідно освіченому керівникові дають йому повну можливість братися і за опери, не ризикуючи поставити під сумнів ту високу оцінку, яку придбав Гурток за такий короткий час своєї праці.

Цілковито натурально, що підготовка названої оперетки забрала у режисера п. Упиренка, навіть при його знанні та практиці, чимало сил та енергії. Не легкою була також праця аматорів-учасників підчас трьохтижневої підготовки. Але ця праця не пройшла марно, і на хвалу всім учасникам треба сказати, що вони досягли своєї мети, і їхню працю було видно протягом усієї вистави, з початку і до кінця.

О год. 8 веч. в переповненій салі, більшістю чужинцями (усього біля 400 чолов.), при спущеній завісі почулися мелодійні звуки увертюри, виконаної п. н. ю Шнейдер. З підняттям завіси аматори з перших же кроків цілковито захопили публіку своєю грою, і ця

захопленість тривала протягом цілої вистави.

Пані Винницька, в ролі Наталки, добре продумала свою роль і з природним хистом її передала. Уміло та з належним запалом провів свою роль (возьмого) п. Кузь. П. Упиренко виконав свою роль (виборного) бездоганно; видно, що він добре попрацював над собою, роль свою передав уміло і з хистом та належним запалом. Пані Упиренкова (в ролі Терпилихи) цілком відповідала вимогам ролі й дала належний образ матері. Безпосередність гри, добра дікція не могли не викликати у глядачів справжнього захоплення. П. Вишицький М. (Микола) бездоганно провів свою роль й уміло справився із співами. На гри п. Винницького варто зупинитися більш уважно, так як на сцені він виступав цей раз уперше й роль свою провів дуже легко.

Також добре показали себе учасники в співах, як солових, так і в дуетах, тріо (Наталка, Терпелиха й виборний) і хорових номерах. Артисти співали в супроводі піано й своєю технікою, музикальністю та умінням передати зміст пісень з належним почуттям — придавали сценкам таку багату оздобу, якої трудно було сподіватися в наших емігрантських умовах.

По закінченню вистави, чоловічим і мішаним хором, під орудою п. Винницького Б., було виконано декілька українських пісень. Потім відбулися танці. Розходилися присутні аж рано, задоволені весело проведеним вечером.

— Українське життя на Рів'єрі. 27. Підбулися збори Громади в Кан. Головував на зборах п. Г. Довженко.

— На «свято народів», яке улаштується в Ніці, запрошено також й українців.

— 12. II в Ніці, в концерті, який відбувся перед виборами міс Європи в салі «Негреско», прийняв участь і наш славновісний артист - бандурист п. В. Ємець. Про цю подію написав довшу статтю «L'Eclairage de Nice» з дня 13. II 1932, яку закінчив такими словами: «Особливо цікавий

артистичний програм дозволив чекати часу виборів без великого нетерпіння: знаменитий бидурист Ємець і відомі Ельзов були нагорожені гучними оплесками».

— Українське Т-во Прихильників Ліги Націй (Association ukrainienne pour la Société des Nations, 42, rue Denfert - Rochereau, Paris 5-e), прохає відгукнутися таких осіб, що перебувають у Франції: М. Кульбашного, С. Юду, П. Дядика, А. Бондаря, С. Голуба і В. Базіля.

У Польщі

— З життя Українського Наукового Інституту. 28 лютого 1932 р. відбувся перший з черги публічний виклад, що уряджує Укр. Наук. Інст. — проф. Богдана Лепкого на тему: Сучасна українська література.

Це не була лекція в звичайнім, академічнім сенсі цього слова. Це була нахтнена розмова письменника з читачами на теми, зв'язані з поняттям нашої літератури. Непересічний оратор, Б. Лепкий, як рідко хто, вмів зіграти свої слова чарівним теплом правдивої ліричності, широго, дійсно якогось несучасного чуття... А майстерне відчитані цитати (особливо з Стефаніка) доповнювали що прекрасну імпровізацію.

Авдиторія була помітно схвилована викладом письменника, і те, що Б. Лепкий ставив собі за завдання — збудити увагу до літератури — напевно було ним досягнуто.

— Виклади Українського Наукового Інституту у Вільні. На пропозицію Інституту Наукового Дослідю Сходу Європи у Вільні, лектори У. Н. І. зачитали ряд лекцій: В першому семестрі 1931-32 — проф. М. Кордуба: — Хмельничина; проф. Р. Смаль-Стоцький: — 1) Східня політика Німеччини, 2) Боротьба за незалежність поневолених народів в ССРР; проф. В. Лепкий: — Нарис історії української літератури.

В другому семестрі зачитав вже

свій доклад 28. II. б. р. інж. Є. Гловінський: — Економічні підстави незалежності України. На черзі доклади: — проф. О. Лотоцького: — Релігійна проблема в ССРР. і проф. Р. Смаль-Стоцького — Головні риси української мови.

— З життя Української Станиці в Каліші. Вояки б. Армії УНР, що на сьогодні складають найбільший відсоток української політичної еміграції в Польщі, своїм військовим осередком в цій державі мають Українську Станицю біля м. Каліша. Більшість цього вояцтва в Станиці зорганізована в Товаристві вояків Армії УНР. Будучи носієм воєнної доктрини українського народу, а також і традицій та принципів української армії, Т-во це в першу чергу дбає про своє пряме завдання, але поруч, в міру сил і можливостей, також переслідуює і допомогові цілі, видаючи, правда, невеликі, грошеві допомоги як своїм членам, так частічно і взагалі воякам нашої армії, чи їх дітям, що вчаться в станичних шкільних закладах. (На терені Станиці для цілей чисто допомогових існує Т-во допомоги. В. Б.). Рівнож Т-во приходить на допомогу своїм членам, даючи їм змогу набути певний практичний фах, через різні курси, що їх влаштовується час від часу при Т-ві. В цьому році, напр., Т-вом було влаштовано землемірні курси по програму 6-місячних державних польських курсів. Уділяється належну увагу в Т-ві і культ.-освітній справі через улаштування відчитів, рефератів, літературних вечірок, участь в журналі «Табір», виписку газет і журналів і сталу бібліотеку. Також половину державних свят в Станиці, що мають військовий зміст, уряджує Т-во вояків. Воно ж бере участь через свого представника, члена Правління Станиці, у нормуванні життя Станиці, а до деякої міри і життя всієї еміграції в Польщі через свого голову Управи Т-ва — заступника голови Головної Управи Українського Центрального Комітету — ген.-штабу генерала Куца, а також 2 членів Управи

Т-ва; підполк. Середу і підполк. Харитоненка — членів Ради Головної Управи У. Ц. К. в Польщі. В Станиці Т-во вояків має свої окремі помешкання, що містять в собі Клуб Т-ва (сая, буфет з верандою, біліярд та інші покої). Воно посідає також власний радіо - апарат досить доброї конструкції, що міститься в салі Клубу; там же що-середі й неділі відбуваються радіові сеанси для всіх бажаючих мешканців Станиці. Життя в Т-ві через брак грошевих засобів і загальну матеріяльну скруту, що панує в Станиці, зараз іде повільним темпом, але Управа вживає всіх заходів, щоби періодично імпульсувати його і влити в нього свіжу, живу струю енергії.

— 17 лютого б. р. мешканці Української Станиці мали нагоду слухати через радіо Т-ва вояків концерт з Варшави Українського хору під диригуванням полковника С. Сологуба. Добрий підбір голосів, чудова артистична техніка, а головне — передача «душі» української пісні викликали у всіх присутніх повне захоплення, навіть у тих, що мали й мають змогу слухати частіше добрий спів. А коли взяти під увагу, що ця пісня на хвилях етеру облетіла весь світ, а може дісталася й туди, де «сонечно сяє, козачтво гуляє і нас виглядає...», то нам залишається лише висловити панові полковникові Сологубові і його славетньому хоріві сердечну подяку за мистецьке пропагування української пісні, і побажати якомога частіше влаштовувати такі концерти.

В. Б.

— Загальні збори членів Відділу УЦК в Августові відбулися 3-го січня с. р. Затвердивши протокол попередніх загальних зборів і прийняття нових членів Відділу, збори заслухали справоздання Управи за минулий рік, яке зложив заступник голови Відділу п. Бузанів, і грошеве справоздання, яке зложив скарбник п. Чайківський. Зупиняючись над життям Відділу, збори уважно постави-

лись до його завдань і праці в біжучому році та накреслили її плани в наступних точках: стати єдиним фронтом до праці кінльтурно - освітньої; згуртувати біля себе, яко осередка, як найбільшу кількість тих українських емігрантів, що ще не змінили своїх ідейних поглядів, що не втратили віри в святе діло, за яке вийшли з рідного краю, та в перемогу в боротьбі за вільну і незалежну Українську Народню Республіку; створити допомоговий фонд для членів Відділу; в разі поліпшення матеріяльного стану, найняти помешкання для Відділу; передплачувати для читальні українські часописи й журнали; організувати низку рефератів і лекцій з історії, географії України, української літератури, мистецтва і т. под.; скерувати як найбільше зусиль в напрямку приміщення усіх безробітних членів на працю; триматися єдності, бути міцно зорганізованими й виконувати всі постанови Головної Управи УЦК.

До Управи Відділу на наступний рік обрано: п. П. Єрмака — на голову, п. А. Чайківського — на заступника голови, п. С. Бончальського — на секретаря, п. П. Дячка — на скарбника, та п. П. Диріна — на члена Управи.

Підчас обговорення біжучих справ було порушено де-які питання організаційного характеру.

— З життя української колонії в Озерах. 26 грудня м. р. заходами членів місцевого Відділу УЦК і під керівництвом пані Бациревої було виставлено в салі «Огніско» три українських п'єси, одна з яких була «Куди вітер віє».

Належить ствердити, що згадані вистави, як на місцеві умови, пройшли з великим успіхом. Публіка, яка цілком заповнила саяло «Огніска», була захоплена грою артистів, і своє задоволення висловила не лише оплесками, а й численними подяками учасникам та організаторам вистави.

— З життя української колонії в Ченстохові. Після української ялинки, добре урядженої, що відбулася 10 січня б. р., і українсь-

них вечериць, що відбулися 1 лютого б. р., українська колонія в Ченстохові зібралася 14-го с. лютого, щоби відсвяткувати річницю проголошення 4-го універсалу. Сходина було відкрито вступним словом голови Ченстохівського Відділу УЦК лейт. флоти С. Шрамченком, який підкреслив міжнародне значіння 4-го універсалу. Після промови голови присутні встали й хвилиною мовчання вшанували пам'ять Головного Отамана Війська й Флоти УНР бл. п. Симона Петлюри і всіх, що полягли в боротьбі за державність України під Крутами та Базаром.

Далі йшли декламації п. Гошеватука, який продекламував вірші, присвячені пам'яті борців, та маленької Галочки Врублівської. Потім п. Роман Паладійчук прочитав річовий реферат про Крути й Базар. Сходина закінчилася співом українського національного гімну.

На сходинах було переведено збірку на українських інвалідів, що дала 12 зол. 50 гр., які надіслано по половині до Каліша й до Львова.

В Румунії

— Свято 22-го січня в Гавані. Тяжкі життєві обставини на вигнанні не дають можливості нам українцям святкувати наші національні свята в належний спосіб і час.

Свято 22-го січня по ухвалі загальних зборів громади відбулося дня 24-го січня в помешканні одного українця, урядовця фабрики.

Кімната прикрашена килимами, національним прапором, великими портретами Шевченка і С. Петлюри, повитими рушниками, і інших національних діячів. Посередині стіл для президії, по-під стінами — стільці для присутніх. В призначений час (4 година по обіді) кімната наповнюється вчерть громадянами та їх родинами. Серед присутніх де-кільки чехів та інших чужинців — наших приятелів.

Президія займає місце за столом.

В салі тихо. Свято відкриває голова Громади п. Антошко короткою промовою, в якій з'ясовує значіння в історії України четвертого універсалу і закликає бути готовими, бо вже не за горами час, коли будемо покликані вчинити розправу з наїздниками. «Зуміймо так з ними розправитись, щоб і сліду їх не залишилось не то на Україні, а й близько біля неї!» Хор підбуродою п. Піки виконує національний гімн «Ще не вмерла Україна».

Далі, п. Маковкин прочитав реферат, присвячений дню 22-го січня, в яким з'ясував значіння цього дня в історії визвольної боротьби, доводячи історичними фактами, що єдиний шлях до відновлення державності — це боротьба з Москвою до кінця, підкреслюючи, що тільки сила національного духа і озброєний нарід доведе до мети, зазначеної четвертим універсалом. Про спробу автономії з Московщиною і мови бути не може, як це показали історичні події минулого і сучасного. Спроби наближення до Москви кінчалися поневоленням. Сантимиенти мусимо залишити на боці, бо ворогам нашим є зрозумілою лише мова заліза, і ідеал, виявлений українським народом в четвертому універсалі, буде, може, аж тоді цілком без загрози, коли на баштах московського кремля замість червоної шмати, — символу крові й пожегу, — замість на де-який час жовтню - блакитний прапор землі ясного неба й вільної праці, як знак остаточної нашої перемоги.

Спів «Гей, ну, хлопці, до зброї» був відповіддю на слова промовця. Далі слідував реферат п. Дробота про соборність українських земель. Переходячи до огляду подій після проголошення соборності, промовець зазначає, що з'єднання українських земель не було приготовлено.

Але нам не сумувати треба над тим, що ми згубили самостійність, бо здобутки, що ми маємо зараз такі, що нікому й не снилися до 1917 року, а треба боротися далі до остаточної перемоги.

Закінчуючи, закликає доклад-

чик всіх українців переводити тут на еміграції соборність духу, щоби ми не були на другий раз заскочені подіями, які без сумніву наближаються.

Присутні відповідають співом «Не пора» і «Шалійте, шалійте».

П. Туржанський виголосив промову на честь наших героїв, що життя своє віддали за Україну, і запропонував пам'ять їх вшанувати вставанням. На хвилину всі затихають в сумній урочистості, а далі несміло, зтиха пливе мелодія «Заповіту» Шевченка, а за ним «Журавлі».

Діти панства Туржанських та п. Дяченка, в віці від 4 до 7 років, декламують вірші: «Три шляхи», «Гомоніла Україна», «Розрита Могила», «Научила мене мати рідний край любити».

Дитяча декламація чарує вражас присутніх, і виконавці нагороджуються безперервними гучними оплесками. На закінчення п. Піка декламує свій власний вірш «До України».

Попеременно з декламацією йшли співи пісень: «Я сьогодні щось дуже сумую», «Ой, у лузі червона калина», «Ой, сів пугач» і багато інших.

По закінченню програму всі учасники залишаються в кімнаті і діляться спогадами про недавнє минуле за часів дореволюційних. Балачки були щирі і сердечні. Такі балачки мали корисний вплив на людей менше свідомих національно.

Коли всі досить набалакалися, почалась весела забава з музикою і танцями, яка затягнулася до пізньої ночі.

В Югославії

— Вистава «Наталки Полтавки». Українське Художнє-Драматичне Товариство у Білгороді, яке за не дуже довгий час свого існування пережило декілька фаз свого розвитку, перетворилося нарешті в професійно-комерційне товариство та знайшло собі притулок у російському офіцерському домі, загубивши по дорозі до цього притулку

майже всіх своїх членів — свідомих українців.

Товариство дало 20 лютого виставу відомої української оперети «Наталка Полтавка». Властиво, виставу дало не Товариство, а лише група його членів, майже самостійно, лише під фірмою Товариства і на певних умовах. Трапилось це тому, що в самому Товаристві ідуть великі непорозуміння та боротьба, про котру не маємо наміру тут ширше писати, хоч вона й є дуже характерна для тутешніх обставин.

Як і взагалі, майже кожна українська вистава, коли вона не має «самостійницької політики», як кажуть росіяне та малороси, а понашому кажучи — національного характеру, так і вистава «Наталки Полтавки» на цей раз зібрала повну саю публіку. Що до гри виконавців, то треба сказати, що бувша артистка київської опери п. А. Покровська не повинна б братися за такі ролі, як Наталка, з багатьох причин. Виборний у виконанні п. Ришкевича нам не подобається і не відповідає характерові самої ролі. Возьний у виконанні п. Коптея є занадто невиразний і не цікавий. Добрим був у ролі Петра п. Петренко, симпатично провів роль Миколи п. Комницький, а пані Володимирова була цілком на своєму місці, виконуючи роллю Терпилихи. Видко було, що режисер п. М. Колесникова має знання сцени і здібності, але не виявила особливої праці, що, можливо, можна пояснити браком часу та емігрантськими обставинами. Безперечно, треба б було звернути більшу увагу на мову, яка в деяких виконавців була просто неможливою.

З діяльності Унії Товариств для Ліги Націй

— Виконавчий Комітет Унії Товариств для Ліги Націй прийняв і передав на розгляд спеціальної меншостевої комісії Унії таку резолюцію:

«Виконавчий Комітет Унії Товариств для Ліги Націй, зважаючи на те, що вже пройшло, більше ніж два роки з часу

перегляду Радою Ліги Націй процедури в справі меншостей;

зважаючи крім того на те, що згаданий перегляд було зроблено як спробу і що він ніяк не може вважатися за остаточне полагодження справи,

висловлює думку, що факти, виявлені з нагоди недавніх петицій в справі Східної Галичини, доводять, що процедуру можна ще значно поліпшити, і рекомендує, щоб питання процедури було знову переглянуто Унією повністю на предмет представлення побажань радикальної реформи.

Можна лише вітати ініціативу Унії Т-в для Ліги Націй, що прагне до зменшення бюрократизму Ліги Націй, але навряд чи одна реформа процедури, коли б вона і сталася, може дійсно згладити гостроту питання меншостей. Ця справа, очевидно, залежить од взаємовідносин держави, що має меншість, і меншости, яка в цій державі живе.

З життя Французького Т-ва Українознавства

Розпочався другий додатковий курс по Секції Історії і Географії України молодого лінгвіста та сходознавця п. Алі Акберь бена Топчибаши — «Імперія Чингисхана і Україна».

Перша лекція на тему «Алтайські народи на Україні» відбулася в четвер 3-го березня в одній із саль Sociétés Savantes, де правдоподібно відбуватимуться і далі, про дати котрих буде оголошено.

Курс цей складатиметься з трьох лекцій, пояснюючих обставини нападів і перебування на Україні тюрсько-татарських народів з найдавніших часів до зникнення Кримського ханства.

— Товариство впорядило в пят-

ницю 4 березня в помешканні Cercle Militaire вечерниці, присвячені українській пісні. Пройшли вони з великим успіхом. Докладніше в наступному числі.

Листи до редакції.

I.

З приводу звістки в ч. 6 «Тризуба» про влаштування місцевою українською колонією свята незалежності в Діжоні, Український Культурно-Освітній Гурток у Діжоні листом до нашої редакції, що його підписали: Рослий — голова та І. Багмет — секретар, подає до відома, що свято влаштувала не українська колонія, яку репрезентує Український Культурно-Освітній Гурток, а особисто п. Ховхун, якому було відомо, що Гурток влаштовує свято незалежності пізніше, разом з Шевченківським.

II.

Високошановний Пане Редакторе,

Дозвольте мені при допомозі Вашого журналу скласти ширю, сердечну подяку Товариству «Просвіта» ім. Т. Шевченка в Діжоні за своєчасну матеріальну допомогу на виїзд з Діжону для підшукування праці в іншому місці.

Особливу ширю подяку за одверту братерську поміч в тяжкій критичний мент безробіття й хвороби складаю пп. Рослому, Громенкові, Германовичеві й Прокопенкові, перед котрими уважаю себе обов'язаним назавжди.

З правдивою пошаною — Філімон П а в л ю к .

Париж, 27 лютого 1932 року.

III.

Ст. Сірополко просить «Емігранта з Полтавщини» подати йому свою адресу, що б він міг відповісти на надісланий лист.

Зміст.

Париж, неділя 13 березня 1932 року — ст. 1. К. Ніко. Листи до земляків. V. — ст. 2. Ст. Сірополко. Перебудова дошкільного виховання на совітській Україні — ст. 7. Лист із Праги — ст. 9. Минита Шаповал (некролог) — ст. 11. В. С. З життя й політики — ст. 13. O b s e r-
v a t o r. З міжнароднього життя — ст. 16. Хроніка. З Великої України — ст. 19. З життя української еміграції: у Франції — ст. 21. У Польщі — ст. 23. У Румунії — ст. 25. В Югославії — ст. 26. З діяльності Унії Товариств для Ліги Націй — ст. 27. З життя Французького Товариства Українознавства — ст. 27.

Головна Еміграційна Рада в справі заснування «Європейського Об'єднання»

Президія Головної Еміграційної Ради, ознайомившись з відозвою організації, що повстала в Брюсселі під назвою «Європейське Об'єднання Українських Організацій на чужині», констатує, що ця відозва, як і самі завдання, що собі ставить це нове об'єднання, можуть викликати поважні непорозуміння як серед українських кол, так і серед чужинців.

У зв'язку з цим Президія нагадує українському громадянству, що Головна Еміграційна Рада, яка повстала на організаційному з'їзді представників найбільших осередків нашої еміграції, в Празі в 1929 році, завжди широко закликала до себе ті нечисельні організації політичної нашої еміграції, які не були по тим чи іншими мотивам репрезентовані на першому з'їзді.

Головна Еміграційна Рада чинно провадить свою працю від часу свого заснування, об'єднуючи найбільші своєю численністю й активністю організації, а саме: «Центральний Комітет у Польщі», що має більш як 70 відділів та об'єднує кілька десятків тисяч нашої еміграції; «Громадський Комітет» у Румунії, що теж об'єднує кілька тисяч нашої еміграції в цій країні; «Союз Українських Організацій у Франції», який має в сучасну хвилю 15 філій по цілій Франції і обслуговує більше тисячі українських політичних емігрантів: Об'єднання і Республікансько - Демократичний Клуб у Празі, що є одною з найстарших і заслужених українських установ на еміграції. До Головної Ради так само належать організації в Туреччині, в Болгарії та в Югославії. Централізуючи представництво від українських організацій при відповідних установах Ліги Націй, Головна Еміграційна Рада систематично обстоює правні й матеріальні інтереси еміграції.

Реагуючи на ті чи інші події національно-державного українського життя, Головна Еміграційна Рада завжди брала під увагу можливі наслідки своєї акції для кожної частини еміграції, що входить до її складу, але ці обставини не могли стати на перешкоді для виступів, які було Головною Радою організовано, наприклад, в справі протестів проти процесу СВУ, в справі подяки сенатору Копелянду та в різних інших випадках. Збираючи національний податок серед еміграції,

Головна Еміграційна Рада видала або сприяла виданню різних брошур і книжок про Україну на чужих мовах.

Не маючи матеріальної змоги постійно скликати з'їзди наших організацій, Головна Рада своїм листуванням і подорожами поодиноких членів Президії сприяла в міру своїх сил єднанню духовному й матеріальному головних центрів нашої політичної еміграції.

Отже, чи мали підставу організатори нового об'єднання в Брюсселі творити нову паралельну організацію, про це нехай судить саме громадянство. Об'єднуючи, безперечно, тільки нечисленну меншість нашої політичної еміграції, ця нова організація сприятиме, на нашу думку, не більшому єднанню нашої еміграції, а її роз'єднанню, принаймні в очах тих чужинців, які не можуть розібратися в дійсному стані річей. Особливо кидається в очі непропорційність між реальною вартістю нової організації та її назвою — «Європейське Об'єднання», що вже само по собі може вводити в блуд чужинців.

Виходячи з тої засади, що політична еміграція поневоленого народу мусить уживати всі заходи до утворення внутрішньої єдності, що ця єдність є запорукою успіху серед чужинців, Президія Головної Еміграційної Ради закликає українську політичну еміграцію міцно триматися своїх організацій, що вже входять до складу Головної Еміграційної Ради, а тих, що ще не входять, закликає приєднатися до неї.

Разом з тим Президія цим заявляє, що буде всіми мірами уникати будь якої полеміки з Брюссельською установою, особливо перед чужинцями, і сподівається, що нова організація матиме принаймні такт не спонукати Головну Еміграційну Раду на прикру і цілком непотрібну внутрішню боротьбу.

Президія Головної Еміграційної Ради.

Париж, 2 березня 1932.

«Нарід — собі».

Українська Господарська Академія в Чехословаччині,

ЄДИНА НАША НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТЕХНИКА,

що так багато спричинилася до розвитку української національної технічної науки, що випустила поверх 500 кваліфікованих українських інженерів і різних фахів — загрожена в своєму існуванні.

Для підтримання її існування заснувалося Товариство Прихильників Української Господарської Академії, яке ставить своєю метою не вигоди для своїх членів, а лише, і при тому виключно, мету добродійну, заховання Української Господарської Академії, як організаційної цілості, вогнища української технічної науки.

Для підтримання цього Товариства, поширення, популяризації гасел та самої його праці на терені Польщі, у Варшаві зорганізував місцевий Комітет з представників всіх громадських, наукових, професійних та допомогових організацій. Дня 25 лютого ц. р. відбулися організаційні збори цього Комітету, на яких обрано президію Комітету у наступному складі: генерал Володимир Сальський — голова, генерал Павло Шан-

друк — заступник голови і скарбник, інженер Лавро Панасенко — секретар.

Президія Комітету у Польщі закликає всіх наших громадян до масового вступлення особистого та ввведення своїх організацій в число членів Товариства.

Річний пай для звичайного члена виносить 10 америк. доларів. Накопи б хтось з громадян не був у спроможності особисто виплатити таку суму, — можна складатися на один пай кільком особам.

Гроші надсилати скарбникові Комітету генералові Павлові Шандрукові на адресу: Warszawa, ul. Kazimierzowska, 28, m. 6.

Належні інформації в справі статуту, заяв про вступ до Товариства і т. п. подає секретар президії Комітету інж. Лавро Панасенко листовно, телефонічно та при кожній зустрічі.

Адреса: інж. Lawro Panasenکو, ul. Czerniakowska 204 m. 25. Warszawa. (телефон 9.17-36).

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі

міститься 41, rue de la Tour d'Auvergne, Paris 9.

Відчинена: в середу 6-9 год., в суботу 4-9 год., в неділю 1-5 год.

Одержано календарі «Червоної Калини». Ціна 12 франків.

УКРАЇНЦІ

Уживайте в зносинах з чужинцями і між собою поштового паперу та конвертів зі знаком тризуба.

Популяризуйте ім'я України та її державний герб.

Ви, що вільно живете закордоном, маєте нагоду і обов'язок навіть дрібницею пропагувати українську державність.

Не можете лише посилати таких листів на совітську Україну.

Ціна пакету	10 конвертів і	10 листів паперу	6 фр.		
	20	»	20	»	11 фр.

Набувати можна в редакції «Тризуба» або у п. В. Приходька: Pan V. Prychodko, Revnice u Prahy, c. 438. Tchecoslovaquie.

Шевченківське свято в Парижі

Батьківський Комітет Української дитячої школи доводить до загального відома, що у неділю, 20 березня с. р., о 4 год. дня, відбудеться в салі Андре — 14, рю де Тревіз — Métro Cadet

ДИТЯЧЕ ШЕВЧЕНКІВСЬКЕ СВЯТО

Виконавцями про граму свята мають бути виключно діти .

Для дітей вступ вільний; дорослі платять 1 фр. на покриття видатків.

Батьківський Комітет.



Українським дітям - Рідне Військо

Великий аркуш брестольського картону в фарбах, що представляє піхоту, кінноту, гармати то-що — армі УНР з 1920 р.

Постаті козаків до витинання
робота маляра-баталіста **Л. Перфецького**

Видання — «Тризуба». Найкращий подарунок нашим дітям.

Добра розвага — малим, дорослим — гарна оздоба до хати.

Ціна аркушу — 2 фр. (пересилка у Франції — 15 с. за кордон — 30 с.).

При гуртовім замовленню значна книжка. Замовляти в адміністрації «Тризуба» 42, rue Denfert-Rochereau, Paris 5-е.

SAUCISSONS

Pur porc sec garanti.	25	fr. le kg.
Porc et bœuf sec Arles	16	--
Porc et bœuf étuvé.	10	--
Saucisse fraîche pur porc	13	--
Pâté de foie et fritons ^{cuits au} four	12	--

*Marchandise expédiée en colis postal 4 et 9 kilos
franco port et emballage toute gare tous les jours*

Mandat, Remboursement, Crédit après références

Ecrire: **TUDOR, Salaisons, BRIVE (Corrèze)**

MOUTONS ET BREBIS

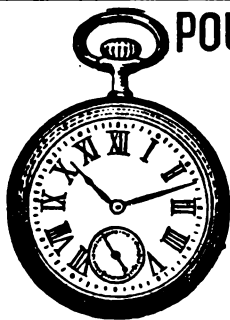
Nous pouvons vous expédier immédiatement des agneaux agnelles béliers, brebis, mouton, genre berrichon, lauraguais, quercynois, ayant actuellement 2 à 3 Kgs de laine. Nous garantissons tous ces animaux de 1^{re} qualité, sains et de bonne venue, bêtes rustiques pouvant rester dehors par tous les temps.

EXPÉDITION FRANCO PORT ET EMBALLAGE POUR TOUTE GARE

Agneaux petits 3 mois, sevrés, qui mangent bien.. 90 fr.
 Agneaux ou Agnelles 3 à 4 m sevrés solides et vigoureux.. 100 fr.
 Agneaux ou Agnelles 4 à 5 mois, 20 kg. environ.. 150 fr.
 Agneaux ou Agnelles 8 à 9 mois, 28 kg. environ.. 180 fr.
 Moutons ou Brebis 10 à 12 mois, 35 kg. environ.. 190 fr.
 Brebis 13 à 14 m., 40 kg. env., pouvant être mère.. 220 fr.
 Brebis avec son agneau..... 300 fr.
 Brebis avec deux agneaux (doubles)..... 400 fr.

PÉTITS PORCS D'ÉLEVAGE DISPONIBLES TOUTE L'ANNÉE
 Indiquez-nous lisiblement à la commande votre adresse et gare destinataire

CRÉMON Elle, BRIVE (Corrèze)



POUR



Frs. NOUS LIVRONS

une montre et chaîne
ou bracelet parfaite

homme, dame, à remontoir,
 mouvement très solide
 soigneusement réglé 36 h.

chronomètre : garantie
 6 ans. simili or, argent. Même

prix : bracelet homme ou dame
 lumineux choix Envoi contre remb^t

DORAT à BRIVE. Corrèze



ENVÔI FRANCO PORT ET EMBALLAGE POUR TOUTE GARE GRAND RESEAU
Porcs pesant 100 kilos à 7 mois et 200 kilos à 10 mois

PORCS

Croisements sélectionnés anglais et croissants
 fermiers. Elevés, achetés directement à la production, supprimés l'intermédiaire
 J'expédie immédiatement les commandes par casse de
 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10 porcs, franco dans toutes gares de France
 transport, emballage, mortalité et responsabilité de route à ma charge

PORCS de 58 jours env.	80 fr. fco
PORCS de 2 mois env.	90 --
PORCS de 2 mois 1/2, 18 k. env.	105 --
PORCS de 3 mois 22 k. env.	130 --
PORCS de 3 mois 1/2, 26 k. env.	160 --
PORCS de 3 à 4 mois, 31 k. env.	190 --

Mâles et Femelles pour reproduction sur demande
 Assurance gratuite 6 mois contre la mortalité

Ecrire : CREMON Elle Domaine d'Imbert, BRIVE (Corrèze)

Редакция і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V^e
 Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
 Редагує — Комітет. Адміністратор: Іл. Косенко

Le Gérant: M-me Perdrizet.